

Дем'янишина О. А.
канд.екон.наук, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки
Кременюк Є. П.
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ІНСТРУМЕНТИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Однією зі складових міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля, а з огляду на зростання глобальної конкуренції все частіше технічні бар'єри стають методами прихованого протекціонізму з боку держав. Технічні бар'єри в торгівлі можуть приймати різні форми.

Найбільш поширеними ТБТ, що перешкоджають вільній торгівлі, є ті, що включають відсутність гармонізації технічних регламентів та стандартів; дублювання складних процедур оцінювання відповідності; відсутність прозорості застосованих законів та технічних регламентів; значні бюрократичні процедури; відсутність операційних процедур для приватних органів стандартизації, що узгоджується з відкритою торгівлею.

Розвиток міжнародної торгівлі обумовлений також розвитком міжнародної стандартизації, оскільки міжнародні стандарти роблять процес обміну товарами швидким, надійним та рентабельним. Процес розроблення стандартів в рамках СОТ спирається на основні принципи цієї організації, а саме усунення бар'єрів в міжнародній торгівлі [1].

Виконання обов'язкових та рекомендованих вимог стандартів стає ринковим стимулом, змушуючи враховувати світові досягнення і тенденції. Крім того, міжнародна стандартизація дозволяє експортерам товарів долати технічні бар'єри, що виникають через особливості національних стандартів інших країн, - наявність сертифікатів відповідності виробів вимогам міжнародних стандартів служить практичною гарантією їх конкурентоспроможності на ринку. Тому велике значення для світового ринку сільськогосподарської продукції має гарантійна система - стандарти й компанії, що проводять інспекції та сертифікації [2].

Активними учасниками її створення виступили міжнародні організації, під егідою яких були розроблені і поступово впроваджуються відповідні міжнародні ініціативи у сфері торгівлі на засадах сталого розвитку.

Провідну роль у формуванні стандартів та міжнародної акредитації установ, що займається сертифікацією продукції на відповідність цим стандартам, грає Міжнародна організація стандартизації (ISO). Це неурядова федерація національних органів, яка об'єднує більш ніж 160 країн. Використання добровільних стандартів залежить від багатьох факторів – від глобальних пріоритетів до місцевих умов. Різноманітність у сфері економіки, географії, промислової та правової інфраструктури, соціальних норм та

соціального захисту, з якою стикаються сільськогосподарські виробники в усьому світі, свідчить, що застосування однакових стандартів не завжди може бути ефективним для максимізації результатів сталого розвитку [3].

Тому добровільна стандартизація швидко розвивається протягом останнього десятиліття в плані виробництва і географічного охоплення. Безліч нових міжнародних, національних та місцевих ініціатив (стандартів) з'явилися, щоб запропонувати споживачам більш широкий спектр сталих варіантів споживання [4].

Даний ринок контролюється безпосередньо в кожній країні, відповідно до національного законодавства, а в багатьох країнах взагалі відсутня окремо сформована політика регулювання ринку генномодифікованих продуктів [5]. Додаткові переваги від впровадження міжнародних стандартів пов'язані з маркуванням та сертифікацією товару, оскільки можуть формувати нові можливості для компаній отримати доступ до нових глобальних ринків, стимулювати до переходу на стійкі моделі виробництва та споживання соціально корисних товарів [5].

З однієї сторони, стандарти і технічні регламенти можуть бути використані для орієнтування торговельних потоків таким чином, щоб покращити конкурентні позиції конкретного виробника або країни [6].

З другої сторони, стандартизація, сертифікація та маркування можуть представляти ряд проблем, зокрема для країн, що розвиваються, наприклад, стати особливо складними для дрібних виробників або постачальників, які не в змозі покривати витрати, або їм не вистачає технічних знань.

Крім того, в той час як дотримання стандартів може допомогти побудувати або зберегти частку на ринку, є побоювання, що стандарти поступово стають умовою доступу до нього – зазвичай вимагаються ноу-хау, стратегії управління ризиками, обладнання та інвестицій, чого більш дрібним виробникам часто не вистачає.

На різних етапах ланцюжка поставок продуктів харчування «від ферми до столу» сертифікація може охоплювати весь ланцюжок або частину. Схеми можуть працювати на рівні (B2B) «бізнес-для-бізнесу», де супермаркет або переробні підприємства виступають кінцевим одержувачем інформації про товар, або (B2C) «бізнес для споживача», де вони демонструють споживачу, що виготовлені продукти відповідають стандартам.

Компанії можуть також використовувати логотипи, які вказують на сертифікацію. За Індексом Ecolabel, у 2013 р. використовувалось понад 435 етикеток [6]. Додатковою проблемою для експортерів може бути взаємне визнання або узгодження стандартів, сертифікації та маркування на ринках інших країн. З позицій міжнародної торгівлі множинність стандартів може бути шкідливою, збільшувати вартість товарів та робити обмін неефективним (за UNFSS 2013[7]).

Отже, важливим кроком гармонізації вітчизняних стандартів є формування і розвиток інформаційної бази даних з оцінки відповідності в Україні, яка відповідала б базі даних європейських нотифікованих органів; формування та ведення бази даних про технічні регламенти, реєстру

призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій, а також накопичення та систематизацію інформації.

Література:

1. Давиденко Г.В. Теоретичне узагальнення ролі стандартів в міжнародних організаціях, пов'язаних з регулюванням торгівлі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури*. 2019. Випуск 2 (19). С. 15 – 20.
2. Сертифікація та маркування. Федерація органічного руху України – 2010. URL: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-44-34>
3. International Institute for Sustainable Development. The State of Sustainability Initiatives Review 2014. *Standards and the Green Economy*. 354 p. URL: https://www.iisd.org/pdf/2014/ssi_2014.pdf
4. Михайленко О.Г. Роль добровільних стандартів в міжнародній торгівлі сільськогосподарською продукцією в контексті сталого розвитку. Міжнародна практика соціально-економічного розвитку країни: проблеми та перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Аналітичний центр «Нова Економіка». Київ. 2015. 144с.
5. United Nations Environment Programme (UNEP). Global outlook on SCP policies: Taking action together. 2012. URL: <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx1387xPAGlobalOutlookonSCPPolicies.pdf>
6. Ecolabel Index. The Global Directory of Ecolabels. 2017. URL: <http://www.ecolabelindex.com/>
7. United Nations Forum on Sustainability Standards (UNFSS). Voluntary Sustainability Standards, Today's landscape of issues & initiatives to achieve public policy objectives. 2013. URL: http://unfss.files.wordpress.com/2013/02/unfss_vss-flagshipreportpart1-issues-draft1.pdf

Загребя І. Л.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ІНОЗЕМНІ ЦІННІ ПАПЕРИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Дуже багато переваг виникає, коли на внутрішньому фондовому ринку є можливість інвестувати в іноземні фінансові інструменти. Завдяки цьому інвестори мають можливість диверсифікувати інвестиційні портфелі усередині країни. Для регіональної, галузевої, валютної диверсифікації потрібен доступ до цінних паперів різних країн. Така диверсифікація портфелів є найкращим захистом для інвесторів.

У 2021 році в Україну зайшла рекордна кількість іноземних цінних паперів. Фондові біржі ПФТС, «Перспектива» і Українська біржа (УБ) допустили до торгів акції Microsoft, AMD, Visa, Tesla, Netflix і Facebook. Загальна кількість іноземних цінних паперів відомих західних компаній, біржових фондів і облігацій казначейства США, які торгуються на українських